Samenvatting van de resultaten van de derde zorgpeiling

TNS Nipo heeft in februari en maart 2015 voor de derde keer onderzoek gedaan naar hoe zorgontvangers (mensen die in 2014 onder de WMO of AWBZ vielen) de veranderingen in de zorg ervaren (aanleiding: de decentralisaties die op 1 januari 2015 gestalte kregen). Hieronder volgen de belangrijkste bevindingen uit deze derde meting van het onderzoek dat TNS Nipo in opdracht van GroenLinks heeft uitgevoerd.

1 ***De groep WMO maakt het meest gebruik van huishoudelijke hulp, bij de groep AWBZ is dat voornamelijk begeleiding***

Als het gaat om het gebruik van professionele hulp geeft ruim de helft van de groep WMO (56%) aan gebruik te maken van huishoudelijke zorg. Bij de groep AWBZ gaat het voornamelijk om begeleiding (47%) en dagbesteding (21%).

2 ***Mondjesmaat meer zorgontvangers zijn (goed) geïnformeerd over de veranderingen***

Nog steeds geeft meer dan de helft van de zorgontvangers (53%) aan *slechts oppervlakkig* of *niet goed geïnformeerd* te zijn over de gevolgen van de veranderingen in de zorg voor hunzelf. Weliswaar krimpt deze groep in omvang (1e meting: 64%, 2e meting: 57%, 3e meting 53%), *maar niet zo snel als op basis van de persoonlijke gevolgen/ alle publiciteit wellicht verwacht zou kunnen worden*.

3 ***WMO-ontvangers (nog altijd) minder goed op de hoogte***

Het zijn vooral de zorgontvangers die onder de AWBZ vallen die beter op de hoogte zijn – 54% is geïnformeerd. Bij zorgontvangers die onder het WMO vallen is geen verschil zichtbaar ten opzichte van de vorige meting (2e meting: 42%, 3e meting 41%).
De meeste 'geïnformeerde' zorgontvangers – mensen die minimaal 'slechts oppervlakkig' geïnformeerd zijn - zijn geïnformeerd over hun persoonlijke veranderingen middels een *algemene brief* (WMO: 52%, AWBZ: 47%). Ongeveer een derde is meer te weet gekomen via *de media* (WMO: 35%, AWBZ: 38%) en een kwart via een *persoonlijke brief* (WMO 31%, AWBZ: 28%).

4 ***Bij een vijfde deel is de hoeveelheid professionele zorg – blijvend? - afgenomen***

Net als bij de voorgaande meting geeft een vijfde (WMO: 21%, AWBZ: 23%) aan dat ze *minder* professionele zorg ontvangen. Volgens de helft (WMO: 53%, AWBZ: 52%) blijft de hoeveelheid zorg *gelijk*.
De groep AWBZ die minder zorg ontvangt, geeft aan dat de zorg met gemiddeld 3,3 uur is afgenomen. Bij de groep WMO is dat 2,3 uur.

5 ***De hoeveelheid mantelzorg blijft voor de helft van de zorgontvangers gelijk***

Ongeveer de helft (WMO: 44%, AWBZ: 57%) geeft aan dat de hoeveelheid mantelzorg na 1 januari 2015 gelijk is gebleven. Overigens geeft ook een groot gedeelte van de groep WMO aan dit (nog) niet te weten (39%). Bij AWBZ is dat 18%.
Bij de groep AWBZ is de mantelzorg eerder *toegenomen* dan afgenomen (17% versus 9%). Bij de groep WMO ligt deze verhouding omgekeerd (5% versus 12%).

6 ***Ruime meerderheid ontvangt voldoende zorg om thuis te kunnen blijven wonen***

Acht op de tien (80%) geven aan voldoende zorg te ontvangen om thuis te blijven wonen. Bij de groep WMO (85%) is dat aandeel iets groter dan bij de groep AWBZ (77%).
Ten opzichte van de tweede meting is geen verschil zichtbaar bij de groep WMO (2e meting: ook 85%). Bij de groep AWBZ zien we een lichte stijging (2e meting: 73%, nu 77%). Slechts een klein deel (AWBZ: 2%, WMO 7%) krijgt *onvoldoende* hulp, waardoor thuis wonen niet meer mogelijk is.

7 ***Kosten voor professionele zorg sterk toegenomen bij de groep AWBZ***

In de tweede meting gaven drie op de tien mensen (30%) van de groep AWBZ aan dat de kosten voor professionele zorg toegenomen waren na 1 januari 2015. In de derde meting stijgt dat aandeel naar 43%. De gemiddelde kostenstijging betreft maar liefst 244 euro per maand.

Bij de groep WMO is geen stijging zichtbaar. Hier geeft nog steeds 35% aan dat ze na 1 januari 2015 meer moeten betalen. De gemiddelde kostenstijging bedraagt hier 'slechts' 53 euro per maand.

8 ***Vier op tien zorgontvangers met kostenstijging hebben financiële problemen als gevolg van deze toename***

Van de mensen die aangeven dat hun zorgkosten na 1 januari 2015 zijn toegenomen, zegt ruim een derde tot vier op de tien (WMO: 32%, AWBZ: 40%,) dat men hierdoor *enigszins* in financiële problemen is geraakt.
Voor een klein deel (WMO: 8% - ondanks de gemiddeld kleinere kostenstijging, AWBZ: 3%) zijn deze financiële problemen *ernstig.*

9 ***De helft blijft gevoelens van machteloosheid en onrust houden***

Ook in de derde meting zijn onrust (2e meting 48%, 3e meting 46%), machteloosheid (2e meting 45%, 3e meting 46%) en verontwaardiging (2e meting 27%, 3e meting 29%) nog steeds de meest dominante gevoelens die mensen hebben bij de veranderingen.

Bij de groep AWBZ zien we dat het gevoel van *machteloosheid* (2e meting: 46%, 3e meting: 54%) en *angst* (2e meting 24%, 3e meting: 28%) is toegenomen. Bij de groep WMO nam het gevoel van machteloosheid juist af (2e meting 43%, 3e meting 38%).

10 ***Zorgontvangers worden nog steeds het meest getroffen door de kosten van de zorg***

Zowel de groep AWBZ (1e meting 48%: 2e meting: 44%) als de groep WMO (1e meting 48, 3e meting 46%) worden, ten gevolge van de hervormingen, nog steeds het meest geraakt door de *hogere kosten* van de zorg.
Bij de groep WMO zien we wel een soort van vooruitgang: minder mensen geven aan dat ze hun zorgverlener niet meer houden (2e meting: 18%, 3e meting 9%) en dat de professionele zorg is verminderd (2e meting 27%, 3e meting 19%).
Bij de groep AWBZ zien we juist dat meer mensen vinden dat familie, vrienden et cetera de nodige zorg niet kunnen leveren (2e meting 26%, 3e meting 35%).

11 **Vier op de tien zien veranderingen als een verslechtering van hun persoonlijke situatie**

Bij zowel de groep WMO (41%) als de groep AWBZ (45%) geeft het grootste deel aan dat veranderingen in de zorg er toe leiden tot hun persoonlijke situatie is *verslechterd.* Drie op de tien zijn hierover neutraal (WMO: 34%, AWBZ: 38%). Nog eens 22% (WMO) en 15% (AWBZ) weet dit nog niet.
Vrijwel niemand ziet de veranderingen als een verbetering (WMO: 4%, AWBZ: 1%).

Hieronder sommen we een aantal relevante correlaties op tussen leeftijd, opleiding, de mate waarin zorgontvangers zijn geïnformeerd en hoe zorgontvangers de veranderingen in de zorg ervaren.

- 55-plussers (52%) zijn minder goed op de hoogte van de veranderingen dan jongeren (47%).

- Zorgontvangers van middelbare leeftijd (35 en 54 jaar) worden minder geraakt door het gemis van zorg van familie, vrienden of buurtgenoten dan jongeren en ouderen.

- De kosten van de zorg zijn vooral sterk toegenomen onder de zorgontvangers met een modaal inkomen. Zij geven ook het meest aan dat de veranderingen een grote verslechtering zijn van hun persoonlijke situatie.

Onderzoeksverantwoording

Het onderzoek is op basis van 3 stappen uitgevoerd:

Fase 1: selectie van de doelgroep
Om de doelgroep te traceren, hebben we binnen het online panel van TNS NIPO aan 47.119 respondenten gevraagd of zij in 2014 AWBZ- of WMO-zorg hebben ontvangen.

Fase 2: populatiekenmerken en herweging
We willen graag uitspraken doen over een *representatieve* groep mensen (18+) die AWBZ- of WMO-zorg ontvangen.[1] We hebben om die reden de groep respondenten (n = 47.119) die de vragenlijst in de screening hebben ingevuld, herwogen naar de Nederlandse populatie op de kenmerken: geslacht, leeftijd en opleiding. Op die manier weten we dat de totale groep respondenten een goede afspiegeling is van de Nederlandse bevolking. Vervolgens hebben we binnen deze representatieve groep gekeken wat de kenmerken zijn van de respondenten die in 2014 AWBZ- of WMO-zorg hebben ontvangen. Zodoende weten we de achtergrondkenmerken van deze groep mensen binnen een representatieve afspiegeling van de Nederlandse populatie.

Fase 3: hoofdonderzoek
Uit de groep mensen die AWBZ- of WMO-zorg ontvangen, is vervolgens weer een bruto steekproef van 614 respondenten (307 AWBZ en 307 WMO) getrokken voor het hoofdonderzoek. De steekproef is getrokken op geslacht, leeftijd en opleiding. De respondenten is een uitnodiging gestuurd voor deelname aan het onderzoek waarover we in dit rapport de resultaten bespreken.
Aan het begin van de vragenlijst is middels een selectievraag gecontroleerd of de aangeschreven respondenten daadwerkelijk in 2014 WMO dan wel AWBZ ontvingen. Indien dat het geval was, mochten zij aan het hoofdonderzoek deelnemen. Het onderzoek is uitgevoerd van 27 februari t/m 4 maart 2015 volgens de zogeheten CAWI-methode (Computer Assisted Web Interviewing). Respondenten ontvingen een mail met daarin een link naar de vragenlijst en vulden deze vervolgens op hun eigen pc in.
Er is één reminder uitgestuurd en wel op 3 maart 2015. Uiteindelijk hebben 417 respondenten de vragenlijst volledig ingevuld – 208 AWBZ, 209 WMO. Het ‘effectieve’ responspercentage op het onderzoek was 67,9 procent. De uiteindelijke resultaten zijn voor beide groepen afzonderlijk herwogen naar de ‘ideaalcijfers’ voor geslacht, leeftijd en opleiding.

[1] Mensen die in 2014 AWBZ én WMO ontvingen, zijn buiten beschouwing gelaten.